



## **Effekten av inlärningsmotivation på modersmåselever**

### **The effect of learning motivation on native language students**

15 högskolepoäng, grundnivå

Fatima Alshaded

Iman Diaa Bahauldin

Lärarytelse (Vidareutbildning av lärare)

Examinator: Fredrik Hansson.

Ämneslärarexamen åk 7–9 i ämnet arabiska.

Handledare: Ali Abu-Tour.

Datum för examinationsseminarium: 2024-03-03

# Förord

Motivation handlar om drivkraft. En form av energi som att agerande. Vi agerar för att åstadkomma och uppleva något önskvärt eller för att undvika något oönskat. Dessa ”något” avspeglar i sin tur de motiv som styr individens val. (Braf, 2020).

Föreliggande studie utfördes av två modersmållärare verksamma i två olika kommuner i Sverige. Under flera år har vi träffat elever med utländsk bakgrund. Elever med bakgrund i andra kulturer och med mycket heterogena erfarenheter, vilket påverkar elevernas känslor och driver dem till att agera på olika sätt. I den här studien valde vi att fokusera på studiemotivation i förhållande till svårigheter som de här ungdomarna möter i rollen som elev, när de av anledningar såsom krig, arbete eller andra utsatta positioner kommer till Sverige. Det är inte ovanligt att dessa elever på grund av sina erfarenheter och/eller ovissa framtidsplaner har svårt att uppbåda motivation till skola och utbildning i det nya landet Sverige. Vi har önskat undersöka hur eleverna lämpligen kan motiveras till skolgång i allmänhet och ämnet modersmål i synnerhet.

Vi vill tacka vår handledare Ali Abu Tour för de råd och den återkoppling och vägledning han har givit oss för att kunna genomföra och slutföra studierna.

# Abstrakt

Vår studie handlar om vikten av lärandemotivation och dess roll och inverkan på elever.

Arbetet började med att litteratur, böcker, avhandlingar och artiklar, valdes ut i den mån de uppfattades som lämpliga för studien. Sedan genomfördes kvalitativa intervjuer med nio grundskolelärare med olika bakgrund, erfarenheter, och utbildningar (sex av dem undervisade i ämnet modersmål och tre undervisade i andra ämnen), detta för att få en förståelse för olika lärares uppfattningar om lärandemotivation.

Motivation står som en av de allra viktigaste psykologiska faktorerna när det kommer till elevernas klassrumsinlärning och informanterna var överens om sambandet mellan motivation och prestation och goda studieresultat. Variation i undervisningsinnehåll och metoder, tydlighet och klara instruktioner samt att eleverna känner sig delaktiga med möjlighet att påverka undervisningen framkom som motivationshöjande för eleverna. Dessutom påtalades vikten av goda relationer mellan elev och lärare, vilket gav läraren kunskap om elevens bakgrund, erfarenheter och intressen och möjlighet att styra lektionsinnehållet mot elevens individuella preferenser och behov.

Nyckelord: elever med utländsk bakgrund, inlärning, modersmål, motivation, språk, undervisningsmetoder.

# Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställningar.....	5
1.2 Bakgrund.....	6
1.2.1 Modersmålsundervisning.....	6
1.2.2 Motivation.....	7
2. Teori och tidigare forskning.....	8
2.1 Teoretiska perspektiv.....	9
2.1.1. Vygotskijs sociokulturella teori.....	9
2.1.2 Maslows motivationsteori.....	11
2.2 Tidigare forskning.....	12
3. Metod.....	15
3.1 Urval.....	16
3.2 Genomförande och analys av data.....	17
3.3 Reliabilitet och validitet.....	17
3.4 Metoddiskussion.....	18
3.5 Informanterna.....	19
4. Resultatredovisning.....	20
4.1 Motivationens roll för elevernas lärande och resultat.....	20
4.2 Motivationens påverkan av elevernas ålder.....	22
4.3 Motivation och studieteknik som enskilt ämne.....	22
4.4 Praktiska metoder och åtgärder för att öka motivationen.....	23
4.5 Elever som inte vill engagera sig i en lektionsaktivitet.....	24
4.6 Resultatsammanfattning.....	25
5. Analys.....	26
5.1 Motivationens betydelse för elevernas lärande och resultat.....	27
5.2 Motivationens påverkan av elevernas ålder.....	28
5.3 Lärarnas inställningar till motivation och studieteknik som skolämne.....	29
5.4 Lärarnas strategier, praktiska metoder och åtgärder för att öka elevernas motivation....	30
5.5 Lärarnas motiverande av oengagerade elever.....	31
6. Slutsats och diskussion.....	32
7. Förslag till vidare studier.....	36
Referenslista.....	37
Bilagor.....	39

# 1. Inledning

Utbildning har en framträdande betydelse och en effektiv roll för både individen och samhället. Varje individ stötts genom en utbildningsbakgrund i utvecklandet av sin personlighet, utformandet av egna framtida mål och i strävandet efter att nå dem. Dessutom hjälper utbildning individen att stärka sitt självförtroende, tro på sina förmågor och talanger och även förfina dem och arbeta för att förbättra dem. Enligt läroplanen för grundskolan ska skolan "... i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare" (Skolverket, 2022). Utbildning öppnar dörrarna för implementering av ny kunskap, kommunikation med andra och stöder hanterandet av händelser i det praktiska livet. Enligt Skolverket (2022) har den svenska skolan i uppdrag att ge elever en utbildning som främjar alla elevers utveckling och lärande samt ingjuter en livslång lust att lära, en utbildning som utgår från vad som bedöms vara barnets bästa.

För att utbildningsprocessen ska lyckas och alla önskade mål uppnås krävs att läraren samarbetar med andra kollegor, administrativ personal, pedagoger och föräldrar till förmån för eleven. Läraren har en avgörande roll eftersom läraren är guide, assistent, organisatör och ansvarig för sina elever. Läraren arbetar med att överföra vetenskap, kunskap och kultur till eleverna, skapa interaktion mellan eleverna samt etablera relationer baserade på respekt och uppskattning. För att lärarens uppdrag ska lyckas behöver denne tillse att lektionsämnenas innehåll relaterar till elevernas motivation och förmågor.

Utbildningsprocessen förutsätter att det finns ett intresse, en nyfikenhet, det vill säga en viss motivationsnivå, som driver och aktiverar den studerande mot att skaffa sig goda och effektiva kunskaper och erfarenheter, vilket vi kort och gott kallar för *motivation*. Motivation anses vara en utgångspunkt för utbildningsprocessen. Den kan ses som den primära drivkraften för mänskligt beteende och agerande eftersom den driver människor framåt, mot satta mål.

Motivation är också den faktor som kan väcka elevens uppmärksamhet och trigga flera mentala aktiviteter såsom känsla, uppfattning och minne. Motivation gör att eleven engagerar

sig i undervisningsaktiviteter, så den har en viktig roll för effektiviteten och vitaliteten av lärandet och påverkar individens prestation.

Motivationen genererar psykisk aktivitet och påverkar därmed hur man studerar. Den som är motiverad lägger inte bara ner mer energi och tid på sina studier, utan studerar också oftare med större uppmärksamhet och intresse. (Hedin & Svensson, 2011, s.51)

I *Lusten att förstå* förklarar Gärdenfors (2010) att varje person föds med en inbyggd nyfikenhet och en önskan att lära sig. Det uppstår stora svårigheter när elever av olika skäl helt förlorar intresset för skolarbetet. När den medfödda nyfikenheten och önskan att lära mer förloras leder det ofta till svårigheter att bibehålla koncentrationen, minskad självkänsla och kanske även till en motvilja att delta i lektioner. Dessa elever upplever ofta skoltiden som meningslös och värderar skolgången därefter. En huvudorsak till detta fenomen är brist på motivation. Därför ställer Gärdenfors frågan: Vad får denna lust till att förändras under skolåldern och vad innebär egentligen begreppet motivation? Gärdenfors (2010) rekommenderar för övrigt lärare att stärka elevers motivation genom att söka relevant kunskapsmaterial, kombinera berättande och visuella element samt inkludera fysiska aktiviteter så som rollspel.

Betydelsen av motivation i utbildningslivet framstår som ett medel som vi kan använda för att uppnå vissa utbildningsmål på ett bättre och mer effektivt sätt. Ur pedagogisk synvinkel ligger målet med motivation i att det är ett pedagogiskt mål i sig. Att stimulera motivation hos elever och styra den genererar intressen hos dem som gör att de accepterar att engagera sig i kognitiva aktiviteter.

## 1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna forskning är att öka medvetenheten och fördjupa förståelsen om vikten av lärandemotivation och dess positiva inverkan på elever. Det förväntas att modersmållärare kommer att dra nytta av denna forskning, med tanke på de hinder som de ibland står inför. Ingen inlärningsprocess kan inträffa om inte eleven känner att den har förutsättningar och krafter som driver och styr eleven mot lärande och införskaffandet av mer kunskap, färdigheter och erfarenheter.

För att uppnå de uppsatta målen finns det frågor som vi vill ställa och diskutera:

- Vilken betydelse har motivation i utbildningsprocessen?
- Vilka är hindren för modersmållärare och hur möter motivationen dem?
- Vilka motivationssynsätt uttrycker lärarna?
- Vilka strategier framhåller lärarna för att öka den enskilda elevens motivation för inläring?

## 1.2 Bakgrund

### 1.2.1 Modersmålsundervisning

I skollagen (SFS 2010:800, 10 kap. 7 §) står att ”En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. Språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. Eleven har grundläggande kunskaper i språket”.

Modersmålet spelar en viktig roll i utvecklingen av en personlig, social och kulturell identitet. Elever som har en stabil grund i modersmålet visar ofta en djupare förståelse för sig själva. Att vara rotad i ett modersmål verkar också medföra känslor av välbefinnande och ett starkare självförtroende. Den positiva inverkan tenderar ofta flöda in i varje aspekt av de här individernas liv, inklusive deras akademiska prestationer.

I kursplanen för Modersmål fastslår Skolverket (2022) språkets och modersmålets betydelse: ”Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att ha tillgång till sitt modersmål underlättar också språkutveckling och lärande inom olika områden”.

Skribenterna av föreliggande studie är två kollegor från Skåne respektive Hallands län. Vi är verksamma som modersmållärare och studiehandedare på arabiska. Vår studie handlar om vilken roll och inverkan inlärningsmotivation har i undervisningen i modersmålet.

## 1.2.2 Motivation

Motivation är en av de grundläggande faktorer som påverkar mänskligt beteende, vilket har gjort motivationsfaktorn tongivande bland forskare och specialister inom det psykologiska och pedagogiska området. Psykologiska motiv påverkar individens beteende i allmänhet och inlärningsprocessen i synnerhet, med tanke på att inlärningsprocessen är avhängig av individens mående, inställning, öppenhet och intresse av att ta lärdom.

När det kommer till motivation i relation till modersmålsundervisning så ligger detta skolämne i regel utanför skoltid och pågår i endast en timme per vecka, vilket betyder denna undervisningstid måste komprimeras och nyttjas optimalt. Eleverna är ofta trötta efter den ordinarie skoltiden, vilket kräver extra mycket av modersmåls läraren i form av motivation och uppmuntran till eleverna; uppmaningar till att vara aktiva och följa undervisningen. Ännu en utmaning för modersmålsundervisningen är det faktum att det ofta handlar om inläring av ett lågstatusspråk i en omgivning där svenskan utgör majoritetsspråk. Många gånger är inte incitamenten som starkast hos eleven själv. Unga människor delar sällan vuxna individers förmåga att se värdet i ansträngningar som ger belöning på lång sikt, utan har en snävare horisont. På grund av dessa många hinder krävs det stora ansträngningar av såväl inlärare som lärare för att uppbåda motivation, lust att lära, att komma vidare och nå inlärningsmålet.

God studiemotivation ger ofta positiva resultat. Att stimulera elevernas motivation gör att de engagerar sig i kognitiva, emotionella och motoriska aktiviteter såväl i skolan som utanför. Med tanke på den betydelse som motivation spelar i utbildningsprocessen är det viktigt att lärare har tillräckligt med kunskap om motivation och förståelse för dess relation till akademisk prestation. Det finns många faktorer som påverkar inlärningsmotivation, som varje lärare måste ta hänsyn till och nyttja på rätt sätt så att det ger rätt inverkan och effekt på eleverna och deras inläring. Enligt Skolverket (2020) måste skolelever utveckla en självständighet att hantera eget arbete och därigenom känna en växande motivation. Lärarnas stöd i detta är essentiellt, i det att eleverna ska drillas i att ta ansvar för sina studier och känna lusten i att lära.



## 2. Teori och tidigare forskning

Inlärningsteorier kan anses som organiserade försök att generera kunskap om mänskligt beteende, organisera den och sätta ihop den i ramar av fakta, principer och lagar i syfte att förklara, förutsäga och kontrollera beteendefenomen. Det primära målet med inlärningsteorier ligger i att förstå mänskligt beteende i termer av hur det bildas, identifiera dess variabler och orsaker och att försöka förklara de förändringar och modifieringsprocesser som sker i detta beteende. I det här avsnittet presenteras de teoretiska utgångspunkterna för vår studie samt granskas tidigare forskning inom området. Vi har integrerat teorier och forskning som står i relation till vår studie och diskuterat sambanden mellan det som teorier och tidigare studier har föreslagit eller fastställt med resultatet av den föreliggande studien. Sökandet efter relevant forskning inom vårt ämnesområde och genomläsningen av densamma gav oss insikter som fördjupade vårt engagemang och förståelsen för våra undersökningsresultat. Den ackumulerade teorin genomlästes och sammanfattades utifrån den föreliggande studiens intressesfär. Därefter applicerade vi detta likt ett filter över fynden från våra intervjuer och sökte gemensamma beröringspunkter. Förutom att analysera undersökningsresultatet har vi också, med utgångspunkt i vårt resultat kopplat till teori och tidigare forskning, strävat efter att kunna föreslå förbättringar och framtida forskningsområden.

Som en grundläggande teoretisk utgångspunkt valdes Vygotskijs teori, som lyfter fram det sociala samspelets avgörande roll för ökad motivation och inlärning. Vygotskijs teori är tongivande på området inlärning. Här tänkte vi att det var intressant att undersöka huruvida det fanns drag av samarbetande lärande och meningsfulla sociala aktiviteter till förmån för elevernas inlärning, i informanternas utsago. Språk spelar en viktig roll enligt teorin, och kulturella faktorer påverkar motivationen och ämnets relevans. Detta ansåg vi var intressant för just det som vi ämnade undersöka.

Våra egna erfarenheter av modersmålsundervisning relaterades tydligt till Maslows behovshierarki, varför det andra valet av teoretisk utgångspunkt föll på Maslow. Enligt våra erfarenheter prioriterar eleverna sina grundläggande behov som hunger och törst, vilket är avgörande för en gynnsam inlärningsmiljö. Övriga behov, såsom gemenskap och motivation, möts av gruppens (skolans) och familjens och det omgivande samhällets positiva stöd. Därav var vi intresserade att testa huruvida vi kunde urskilja samband utifrån våra informanternas utsagor.

## 2.1 Teoretiska perspektiv

Motivation stimulerar det mänskliga beteendet och tänder entusiasm och vilja. Närvaron av motivation säkerställer kontinuitet i beteendet och lyfter till och med individen till ett bättre beteende, eftersom människan alltid strävar efter att uppnå mer. Giota (2002) framhåller den kommunikations- eller relationsorienterade vägen, det vill säga ett förhållningssätt som förespråkar att framgångsrikt lärande kan nås genom pedagogiska möten och respekt- och förtroendefulla relationer mellan lärare och elev.

### 2.1.1. Vygotskijs sociokulturella teori

Utgångspunkten för Vygotskijs sociokulturella perspektiv är att individens utveckling sker genom social interaktion (Vygotskij, 1978). I och med att barnet börjar kommunicera med andra blir dess utveckling styrd av sociokulturella faktorer. Genom sociala processer kopplar individen samman nya kunskaper med befintlig kunskap och utvecklar på så vis föreställningar och idéer. Det är enligt Vygotskij inte möjligt att skilja individens tankar från de sociala komponenter som omger individen, eftersom dessa är så intimt sammankopplade och beroende av varandra. Vygotskij menar således att social interaktion är grunden för individens utveckling, även av de emotionella och kognitiva aspekterna. Ur skolperspektivet inkluderar elevens sociala värld individer som påverkar eleven, till exempel lärare, kamrater, rektor och andra som individen möter i olika skolaktiviteter.

Den sociokulturella teorin ger en djup vision av lärande och förutsättningar för dess förekomst. Lärande förklaras som en process av kontinuerlig konstruktion som sker inom eleven, genom dennes interaktion med andra (Vygotskij, 1978). Utifrån denna teori antas att eleven bygger kunskap under sina försök att förstå de problem och erfarenheter eleven möter i det att eleven betraktas som en aktiv varelse som söker mening. Dessutom betonar den sociokulturella teorin kulturens och samhällets mycket relevanta roll i lärande samt att utveckling börjar utifrån och rör sig inåt:

Varje funktion i barnets utveckling förekommer tvåfalt: Först på ett socialt plan, och senare på ett individuellt plan; först mellan människor (interpsykiskt), sedan inuti barnet (intrapyskiskt).  
(Vygotskij, 1978, översatt i Partanen, 2008, s. 49)

Vygotskij ägnar även stor uppmärksamhet åt språket som ett verktyg som förmedlar individens sociala upplevelser, överför erfarenheter, bildar det allmänna klimatet i

klassrumsmiljön och utvecklar det centrala området i lärandet. Språket formar individens tänkande genom social interaktion:

För Vygotskij och den sociokulturella traditionen (liksom för pragmatismen) har det mänskliga språket en särställning som medierande redskap. Vygotskij refererar till språket som redskapens redskap. Det är genom kommunikation med andra människor som vi kan uttrycka oss, och språkliga begrepp hjälper oss att organisera vår omvärld. Språket är vår partner i det mesta vi gör. (Lundgren et al., 2017, s.256)

Trots att tänkande i regel ses som privat är det ofta påverkat av det sociala sammanhanget, där språket spelar en nyckelroll. Påverkan på individens utveckling sker således genom interaktion mellan barn och föräldrar, individer och kulturer samt inom samhället generellt. Genom uppväxt och uppfostran absorberar vi olika tänkandeformer som blir en del av vår identitet. På så vis elever kunskaper och erfarenheter vidare i samhället och återskapas och förnyas hos nya generationer av samhällsmedborgare.

Inom den sociokulturella teorin betonas lärarens roll som förmedlare i det att läraren vägleder eleven att förstå och klara av uppgifter genom pedagogiska verktyg som stödjer lärandet. Lärandet uppstår genom att eleverna uppmuntras till att delta aktivt i lärandeprocesser och engagerar sig i aktiv dialog med andra individer. En annan förutsättning för lärande, som Vygotskij framför är idén om att individen lär sig som allra bäst när den nya kunskapen finns inom individens *närmaste utvecklingszon (zone of proximal development)*. Det innebär att individen har inkorporerat viss kunskap och genom den är nära att tillägna sig annan kunskap. Den nya kunskapen finns greppbart nära och är möjlig att inta, med hjälp av kommunikativ *stöttning (scaffolding)* från någon annan, lärare eller kamrat. Korp (2011) konstaterar att eleverna behöver ha klarhet i vilka kunskaper de strävar efter och bekräftande av huruvida de gör framsteg. För att effektivt kunna kommunicera, planera och utvärdera undervisning samt lärande, krävs tydliga begrepp för olika aspekter och kvaliteter av kunskap betonar Korp (2011).

### 2.1.2 Maslows motivationsteori

I Maslows teori från 1943 behandlas ämnet mänsklig beteendemotivation. Teorin grundar sig i en gradvis stegrande karaktär av behov och måluppfyllelse, som triggar mänskligt beteende. Maslow betonade att studiet av motiv börjar med studerande och förståelse för mänskliga

behov. Maslow antog att mänsklig motivation växer på ett hierarkiskt sätt, för att kulminera i uppnåelsen av behov på hög nivå, såsom behovet av självförverkligande (se Figur 1).



FIGUR 1. Maslows behovspyramid efter Franken (1994:13).

Behovet av självförverkligande handlar om självkänsla, makt och uppskattning. Detta behov uppträder dock inte i individens beteende förrän efter att de lägre behoven har tillfredsställts, såsom fysiologiska behov och trygghetsbehov. Fysiologiska behov innebär till exempel mat, dryck och luft. De starkaste behoven för individen är de fysiologiska behoven. Behovet av trygghet innebär en känsla av fysisk och psykisk trygghet. Tillhörighet och kärlek handlar om att etablera relationer med andra och få deras kärlek, samt begär att tillhöra en grupp (Ahl, 2004).

Om det finns en konflikt mellan de lägre behoven och de högre behoven med samma kraft, är det de lägre behoven som dominerar och dyker upp tills de är tillfredsställda.

Maslows behovspyramid har applicerats även på utbildningssammanhang i det att lärandet kan kopplas till behovsstegen i pyramiden, och till en ökning allt eftersom nivån av mognad och medvetenhet ökar. Det blir därigenom viktigt att tydliggöra lärandeämnets roll för att tillgodose elevens behov. Enligt Maslow (1943) ska läraren förklara och motivera för eleven vad denne kommer att vinna på att lära sig en färdighet eller kunskap och tillgängliggöra färdigheten/kunskapen, för att uppnå det förväntade beteendet det vill säga inläring och det inre känslomässiga behovet hos eleven. Lärande och kunskapsinhämtning kan uppfattas fylla

gradvis stegrande behov, fysiologiska och sociala, och sträcka sig till den högsta nivån (självförverkligande) i behovspyramiden.

## 2.2 Tidigare forskning

Motivation har en mycket viktig roll när det kommer till elevers möjligheter till akademiska prestationer, strävanden mot att uppnå vissa mål, framhårdandet för att övervinna hinder och problem och möjliggöra ett planerande av framtiden. Vikten av motivation är uppenbar ur pedagogisk synvinkel genom att det är ett pedagogiskt mål i sig. Att stimulera elevernas motivation, styra den och skapa specifika intressen hos dem, vilket gör att de accepterar att engagera sig i kognitiva, emotionella och motoriska verksamheter även utanför skolan och i deras framtida liv, är ett av de allra viktigaste utbildningsmålen, som alla utbildningssystem eftersträvar.

Sharif (2017) har gjort en studie där han har undersökt vad som har negativ påverkan på elevers motivation att gå till skolan och minskar deras lust till engagemang. En stor del av informanterna i studien gick i förberedelseklass (FBK) och var nyanlända elever som hade emigrerat till Sverige av olika anledningar, framför allt på grund av krig. Sharif beskriver de svårigheter som informanterna bar med sig från resan från hemlandet, samt känslorna när de ungas "bagage" de hade med sig till det nya landet inte överensstämde alls med något som de mötte här; vare sig språk eller kultur liknade varandra. Dessutom drogs eleverna med känslor av isolering och stigmatisering. Sharif (2017) konstaterar att de invandrade eleverna inte fick tillräckligt med hjälp för att kunna överkomma det som hindrade dem från att lära sig. Det fanns några olika skäl till elevernas vacklande och försenade inläring. En del elever hade en god skolgång med sig från hemlandet, medan vissa i stället hade en mycket bristande skolgång bakom sig. Det sistnämnda var ofta av ekonomiska orsaker, så som ett behov att försörja eller hjälpa till med att försörja sin familj i stället för att gå i skola. Ett annat problem kunde vara att eleven flyttats till FBK eller IVIK, då kartläggning visat att elevens svenska var för bristfällig för att eleven skulle fungera i en ordinarie klass. Detta innebar ofta att eleven inte hamnade i samma klass som jämnåriga elever och att lektionsinnehåll inte överensstämde med elevens kognitiva mognad. Somliga elever blev kvar så länge i FBK så att den övre åldersgränsen passerades och eleven fick lov att flytta över till SFI. Några av informanterna i Sharifs studie hade utvecklingsstörningar som förhindrade dem att lära sig. I Sverige kan

skolans skolsköterska eller skolläkare göra en anmälan om de misstänker att det föreligger ett hälsoproblem eller en utvecklingsstörning som påverkar en elevs inläring. På grund av resursbrist hade sådana utredningar inte gjorts, vilket hade fått till följd att elever hakat upp sig i sina studier, utan att det skett någon förändring eller förbättring av elevens kunskaper i det svenska språket.

All utbildning bygger på motivation. När dina elever är omotiverade försvinner lusten att lära och de blir stökiga, passiva – eller kanske till och med ifrågasätter dig och din lektion. I det läget är det lätt att famla efter snabba lösningar. (Reckman, 2010, 4 oktober)

Elever som ”misslyckas” och därav inte får gå samma utbildning som de andra jämnåriga, hamnar lätt i en dålig situation, med känslor som är en blandning av hat och besvikelse. Situationen kan bli mycket allvarlig och åtgärder måste vidtas från skolans håll, så att inte människor med andra intentioner lurar unga människor som misslyckas i skolan in i en mer tillgänglig värld av kriminalitet och droger. Det finns bekräftelser på att sådant sker från såväl forskning som från Skolverkets håll. Andra faktorer som trycker på i den här riktningen har visat sig vara den geografiska omgivningen, det vill säga området man bor i (sett till områdets stigmatiserande status och instigerande individer som florerar i (samma område) samt föräldrars utbildningsbakgrund och socioekonomiska status. Det bör betonas att det även inom gruppen ”nyanlända av flyktingskäl” finns en enorm variation i föräldrars utbildnings- och yrkesbakgrund och elevernas egen utbildningsbakgrund, med avseende på hur länge de har gått i skolan och utbildningens kvalitet, familjeförhållanden, status och etableringsgrad i Sverige (Angel och Hjern, 2004; Skolverket, 2007 s.36).

Sharif (2017) har använt olika teoretiska utgångspunkter i sina resonemang samt använt olika sociologiska begrepp, från exempelvis den franske sociologen Pierre Bourdieu, som hävdade att ungdomars livsvillkor baseras på deras etnicitet, sociala situation och kön samt påverkas av deras resurser, samt den sociala miljö där de befinner sig. Detta belyser och analyserar de strukturella förutsättningarna för hur ungdomar tolkar och ger mening åt sina egna livsvillkor, samt de olika handlingsmönster och strategier som de utvecklar.

Bunar (2010) har också skrivit om elever med utländsk bakgrund i svenska skolor i sin forskning. Han kommenterar bland annat att det finns en problematik i det att de här eleverna möter strukturella hinder i den svenska skolan, bland annat i det att de jämförs med de infödda svenska eleverna; ställs mot svenskheten som norm. Denna jämförelse tenderar fördjupa utanförskapet, främlingskapet och stigmatiseringen och försvaga självförtroendet hos de

invandrade eleverna, menar Bunar. Bunar ser det som problematiskt att föräldrar med utländsk bakgrund ofta hyser så stor tilltro till skolväsendet att de inte vågar söka kommunikation med skolan. Förhållandet mellan föräldrar och skola blir således ansträngt, framför allt i de fall då man från båda håll anser att den andre parten brister i ansvar, då skolgången och/eller eleven inte fungerar som förväntat. Bunar lyfter en påtaglig framgångsfaktor för utländska elevers lärande, nämligen när det finns en individuell aktör i skolans värld, en enskild lärare eller klasskamrat, som förmår ställa upp, genuint engagera sig och hjälpa till.

Enligt Bunar kritiserar förberedelseklasserna och dess segregering av många av eleverna med utländsk bakgrund. Han beskriver också hur denna typ av skolprocesser är olika organiserade i olika kommuner för att hjälpa eleverna att lära sig språket, flytta till ordinarie klasser och integreras i samhället i stället för att möta ignorerande, trakasserier, kränkande behandling eller mobbning. Skowronski (2013) menar att en bidragande orsak till exkludering är stigmatisering, det vill säga att nyanlända elever och förberedande utbildningsnivåer gör att individer stämplas som avvikande och får låg status. Hon anser att den svenska skolans struktur hindrar den naturliga motivationen hos elever med utländsk bakgrund, men att situationen kan förbättras genom att eleverna ges möjlighet att delta i ordinarie undervisning under vissa timmar eller ämnen. Om högstadie- och gymnasieelever får chansen att delta i ordinarie undervisning och interagera med sina jämnåriga kamrater kan detta främja social integration och minska risken för långvarig stigmatisering. Ett sådant förfarande menar Skowronski kan vara ett effektivt sätt att främja inkludering och motivation i skolan. Hon förklarar också nödvändigheten med att eleverna förstår syftet med lärandet och undervisningen för att skolgången ska te sig meningsfull för dem.

Giotas (2002) syn på skolan och dess påverkan på elevers motivation betonar vikten av ett elevperspektiv. Det handlar om att respektera varje elev som en individ med unika behov och värden samt ett aktivt främjande av elevernas styrkor och kompetenser.

Klassrumsundervisningen formar elevers motivation genom lärar-elev-interaktion, krav och fördelning av uppgifter. Positiv återkoppling och en bedömning som fokuserar på varje individs personliga utveckling är avgörande för motivationen. Enligt Giota har valet av moment och uppgifter i undervisningen visat sig ha olika påverkan på elevernas motivation. Lektionsinnehållet bör därför alternera mellan utmanande och stödjande aktiviteter. För att

främja den inre motivationen bör eleverna få möjlighet att göra egna val och känna kontroll över sin lärandesituation.

I en internationell studie om lärandemotivation och individuell studief framgång har Pintrich och De Groot (1990) undersökt sambanden mellan motivation och själv reglerat lärande prestation. De studerade 173 elever i sjunde klass och fokuserade på självbild, inre motivation, provångest, självreglering och studiestrategier. Resultatet visade att det är viktigt för skolframgång att eleven har tillgång till såväl motivationsorienterade komponenter (tilltro till den egna kapaciteten att klara av en viss skoluppgift, uppfattningen att uppgiften är intressant, meningsfull och värd att lära sig) som självreglerande komponenter (tillgång till olika inlärningsstrategier, så som upprepning, självförhör, strategier för memorerande, samarbete, organiserande av input). De menar att eleverna behöver ha både ”the ’will’ and the ’skill’ to be successful in classrooms” (Pintrich & de Groot, 1990, s. 38). Således är det värdefullt för eleverna och deras motivation att lära att de får stöttning i att hitta egna adekvata inlärningsstrategier, ett metakognitivt förhållningssätt till sitt eget lärande, samt att de känner tilltro till sina egna förmågor att lyckas med skoluppgifterna.

### 3. Metod

Kvalitativa intervjuer är kännetecknade av att enkla frågor ger komplexa och rika svar som kan avslöja intressanta åsikter, mönster och trender (Christoffersen & Johannessen, 2015). Samtalsintervjuer uppfattas som särskilt användbara för att synliggöra fenomen och ge utrymme för interaktion mellan forskare och intervjupersoner. Det ger också möjligheter att få oväntade svar och ställa uppföljningsfrågor.

Vi valde att använda en ostrukturerad intervjuguide (en informell modell med öppna frågor). Kvale och Brinkman (2009) kategoriserar den kvalitativa forskningsintervjun som ett samtal med en struktur och ett syfte. För oss innebar det att intervjun fokuserade på specifika teman och att vi använde oss av öppna frågor. En intervjuguide utformades sålunda för att rikta samtalet mot våra frågeställningar och för att skapa en dynamisk och interaktiv intervjusituation. Intervjuguiden inleddes med en uppvärmningsdel för att få grundläggande information om intervjupersonerna. Därefter ställdes tematiska frågor med följdfrågor för att få djupare insikter (ett förfarande som förordas av Christoffersen & Johannessen, 2015).



Platserna för intervjuerna lät vi informanterna önska, och valen föll på informanternas respektive arbetsplats, vilket underlättade för informanten under dennes arbetsdag. Intervjuerna var av begränsad längd med ett maximum på 30 minuter, med hänsyn till intervjupersonernas yrkesliv som lärare, där en hel del tid behövs för planering och efterarbete. Hela studien genomfördes och dokumenterades av oss uppsatsskribenter gemensamt, inklusive litteraturbearbetning, datainsamling, genomförande av intervjuer, sammanställning, analys och diskussion.

### 3.1 Urval

När ämnesvalet och syftesformuleringen hade fastställts för föreliggande studie förde vi diskussioner med lärare som vi hade tillgång till. Utifrån dessa samtal kunde vi konstatera att Vygotskij och Maslow stod för teoretiska perspektiv som uppkommit i flera sammanhang. Därav söktes och lästes in litteratur för att bygga en teoretisk grund, ett teoretiskt angreppssätt att använda vid analysen av den empiri vi avsåg samla in.

Det var ett aktivt val och en strävan hos oss att få en bredd av lärarinformer, att få med lärare som undervisade i andra ämnen än modersmål. Detta då vi ville undersöka uppfattningar även hos andra lärare än de i modersmål gällande inlärningsmotivationens roll i olika ämnen, och eftersom vi ville ta reda på ifall alla lärare är måna om att tillämpa den i undervisningen. Med en strävan efter bredd gjordes därför utskick till lärare även i ämnena svenska och matematik på två grundskolor i två olika kommuner. De nio lärare som anmälde intresse för att vara med och som vi valde för intervjuerna, uppfyllde krav som vi uppfattade som nödvändiga när det gäller kunskap och erfarenhet nog för att kunna uttala sig kring frågorna kopplade till studiens syfte. Sex av de nio lärarna var modersmållärare och övriga undervisade i svenska eller matematik.

### 3.2 Genomförande och analys av data

Inledningsvis diskuterade vi vilka lärare som skulle kontaktas och väljas ut för vår forskning så att den skulle vara förenlig med syftet och frågeställningar. Därefter kontaktade vi lärarna via mejl och Teams och informerade om att vi studerade på Malmö universitet och stod inför det sista momentet i våra studier. Alla deltagare fick en bild av vår studie och av intervjun som de förväntades delta i samt upplystes om studiens syfte. Deras roll och betydelsen av att de skulle bidra med korrekt data och information genererande ett logiskt och tillförlitligt

resultat i studien betonades. Alla deltagare informerades om att deras deltagande skulle anonymiseras och att vi skulle använda en bokstav som beteckning för varje lärare som deltog i studien. Efter att ha fått deras samtycke kom vi överens med lärarna om ett specifikt datum och en tid som de själva valde för intervjun. Intervjufrågorna skickades till informanterna i förväg så att de kunde fundera på dem och tänka sig in i ämnet, för att ha bättre förutsättningar att ge svar som skulle gynna forskningen. Alla intervjuer skedde på utsatt tid, utan hinder eller svårigheter, och var mycket framgångsrika för båda parter. Under intervjun förlitade vi oss på en diktafon, vilket deltagarna hade informerats om i förväg. Intervjuerna ägde rum inom en månad från den första kontakten och längden på varje intervju var mellan 15 och 30 minuter. Som nästa steg transkriberade vi data. Vi lyssnade på ljudinspelningar flera gånger och skrev därefter ner varje ord som intervjudeltagarna sa.

### 3.3 Reliabilitet och validitet

Begreppsvaliditet innebär att det måste finnas en överensstämmelse mellan de teoretiska begreppen och den faktiska empiriska undersökningen, och att det som avsågs att undersökas verkligen har blivit undersökt. Med tanke på att vårt syfte var att utforska lärarnas uppfattningar, ansåg vi att intervjun som metod hade hög validitet eftersom den förenade studiens teoretiska perspektiv och syfte. Genom intervjun fick vi en djupare insikt i fenomenet och kunde samtidigt utforska lärarens uppfattningar om det vi önskade, nämligen ”elevers motivation”.

Frågorna ställdes på precis samma sätt, vilket gav intervjupersonerna samma möjligheter att svara, det vill säga att vi eftersträvade att från vårt håll ”kopiera” förutsättningarna för varje intervjuperson. Alla fick samma frågor och svaren spelades in på samma apparat samt transkriberades enligt samma devis.

Enligt Larsen (2009) fokuserar reliabilitet och validitet på den övergripande kvaliteten i vetenskapliga arbeten. Validitet innebär att undersökningen faktiskt har behandlat det avsedda ämnet. Reliabilitet däremot innebär enligt Trost (2010) att undersökningen kan upprepas med liknande resultat. För att säkerställa hög validitet var vi noggranna med att utgå från och ofta under processen säkerställa att vi höll oss till studiens syfte, och våra frågeställningar knöts nära samman med syftet och valet av undersökningsmetod (i enlighet med Larsen, 2009).

Dessutom spelades intervjuerna in för att möjliggöra att kunna gå tillbaka och kontrollera, samt för att ge oss en stabil tillgång till den empiriska basen i vår undersökning under arbetets gång. (Intervjumaterialet har raderats efter att studien blev helt färdigställd.)

### 3.4 Metoddiskussion

I vår studie valde vi att undersöka lärandemotivation och dess roll och inverkan på eleverna. För att kunna nå syftet med den här forskningen och besvara våra frågeställningar användes kvalitativa intervjuer för att förstå ett antal lärares tänkande och handlingsmönster. Kvalitativa intervjuer som metod har en hög validitet.

Vi kom tillsammans överens om att välja ut ett hanterbart antal lärare som anmält intresse att låta sig intervjuas och vara med i studien. Lärare som vi ansåg hade gott om erfarenhet från yrket och som vi därför trodde lämpade sig för ämnet för vår forskning. Detta urval var sålunda avhängigt av uppfattningar hos oss (Iman och Fatima) om lärare som vi ansåg som lämpliga kandidater, vilket kan anses som en svag länk i studien. Om en godtyckligt utvald grupp lärare utgjort informantgrupp i studien hade eventuellt resultatet sett något annorlunda ut. Främst tror vi att vi inte hade fått så fylliga svar i ett sådant scenario, med tanke på att just detta var anledningen till att vi styrde urvalet. Vi vill också lyfta problematiken med att använda lärare som vi på något sätt redan hade tillgång till som informanter i en studie. Även om vi har varit noggranna med att förhålla oss objektivt granskande så kan det förekomma en högst omedveten påverkan, som grundar sig i att vi är mer och mindre bekanta med informanterna. Det går inte att hundra procentigt utesluta att den mänskliga faktorn har någon inverkan på urvalet av informanter eller hur vi har tolkat transkriberingarna och analyserar informanternas utsagor. Detta är ännu en brasklapp som bör läggas till studiens resultat.

Trost (2010) ifrågasätter begreppet generalisering inom kvalitativa studier och påpekar att det inte är enkelt att generalisera resultaten från en specifik grupp till en bredare population eftersom varje kvalitativ studie är unik. Så är förstås fallet även i föreliggande studie. Våra möjligheter att närma oss generaliserande uttalanden gavs när vi upplevde att forskning och välrenommerade teorier stöttade resonemangen.

### 3.5 Informanterna

Lärare	Profession	Antal år i yrket	Talade språk	Material
K	Grundskollärare 4–9	25 år	Modersmål är svenska. Talar engelska och tyska	Inspelad intervju: 10 min.
S	Grundskollärare 4–9	20 år	Modersmål är svenska. Talar engelska.	Inspelad intervju: 07:36 min.
C	Grundskollärare 7–9	7 år	Modersmål är svenska. Talar engelska.	Inspelad intervju: 15:00 min.
G	Modersmållärare Grundskolan och gymnasiet	25 år	Modersmål är nederländska. Talar svenska och engelska.	Inspelad intervju: 12:35 min.
R	Modersmållärare 1–9	8 år	Modersmål är arabiska. Talar svenska och engelska	Inspelad intervju: 11:56 min.
M	Modersmållärare 1–9	15 år	Modersmål är arabiska. Talar svenska och engelska	Inspelad intervju: 12:35 min.
A	Modersmållärare 1–9	7 år	Modersmål är thailändska. Talar svenska och engelska.	Inspelad intervju: 08:28 min.

B	Modersmåslärare 1-gymnasiet	30 år	Modersmål är albanska. Talar svenska och engelska.	Inspelad intervju: 08:28 min.
L	Modersmåslärare 1-9	30 år	Modersmål är engelska. Talar svenska och engelska.	Inspelad intervju: 15:00 min

## 4. Resultatredovisning

I detta kapitel sammanställs de mest relevanta svaren från intervjutillfällena. Innehållet har grupperats eller tematiserats med intervjufrågorna som utgångspunkt. Intervjufrågorna ligger innehållsmässigt nära de frågeställningar som ligger till grund för studien i sin helhet.

### 4.1 Motivationens roll för elevernas lärande och resultat

Alla intervjuade lärare var överens om vikten av motivation för att nå högre mål och bättre studieresultat. De upplevde samtliga att om eleverna inte kände sig motiverade hade de svårt att engagera sig, vilket gjorde att de uppfattade momentet som meningslöst. De flesta av de intervjuade lärarna satte likhetstecken mellan begreppen motivation och drivkraft, nyfikenhet och viljan att lära.

Lärare S och M ansåg att om eleverna är motiverade blir resultatet oftast bättre, eftersom eleven då tar till sig kunskaper på ett annat sätt än om de inte känner sig motiverade. Lärandet blir mer kvalitativt och fördjupat när det märks att eleverna vill lära sig och känner sig nyfikna på ämnet. Lärare R formulerade att motivation har en avgörande betydelse i utbildningsprocessen. Motivation påtalades som en nyckelfaktor för inläringen och läraren menade att eleverna behöver komma till lektionen och ha ett intresse för att lära sig. Motiverade elever arbetar hårdare för att förstå ämnet och uppnår därmed i regel högre resultat. De lägger ner mer ansträngning och tid på sina studier. Lärare C, P och M tyckte att det var naturligt att de motiverade eleverna fick bättre resultat än de omotiverade. När man är

motiverad engagerar man sig mer och vice versa. Inre motivation uppfattades som viktigt då eleven valde själv att prestera bättre i ämnen som den var engagerad i. Samtidigt påtalades vikten av yttre motivation för de elever som behöver uppmuntran och en knuff att prestera från någon i omgivningen. Lärare G som undervisade i modersmål beskrev sina erfarenheter:

Det finns elever som har inre motivation. Det är tydligt att de eleverna vill lära sig mer om ämnets innehåll och kan koncentrera sig på arbetet eftersom de är intresserade. De deltar aktivt i undervisningen. Men när den inre motivationen saknas behöver lärarna stimulera och motivera eleverna i att delta aktivt och göra uppgifterna. Då är motiveringen av elever (den yttre motivationen) viktig eftersom en elev kan utvecklas genom att delta, göra övningar och sedan känner sig stolt över sig själv.

Lärare L och A ansåg att det är utmanande att hitta en universell metod för att motivera alla elever eftersom motivation upplevs som något personligt. De två lärarna gav som förslag när eleverna inte visade intresse för lektionen att läraren kunde samarbeta lite extra med eleverna och anpassa undervisningsmetoderna, till exempel genom att erbjuda en film i stället för en traditionell genomgång.

Lärare L och A betonade även vikten av att påminna eleverna om skolans regler. Att närvara i skolan innebär ett aktivt deltagande i lektionerna, eftersom grundutbildningen är obligatorisk för alla och reglerna måste följas. En av informanterna ansåg att det är effektivt att vara tydlig och konsekvent som lärare för att påverka elevernas intresse för och höja motivationen till skolan. Lärare L som undervisade i modersmål betonade även en annan aspekt av hur yttre motivation påverkar den inre motivationen hos eleverna som läser modersmål, genom att föräldrarna övertygar och uppmuntrar sina barn att gå till skolan och att eleverna gör som sina kamrater, som också går till skolan och närvarar på lektioner.

## 4.2 Motivationens påverkan av elevernas ålder

Lärare G ansåg att motivationen påverkas av elevernas ålder. Informanten menade att de yngre eleverna inte tänker så mycket på vad de ska göra eller varför de ska göra det, de deltar i olika lektionsaktiviteter och följer lärarens instruktioner. Ifall de skulle tycka att en uppgift är jobbig eller tråkig är de medvetna om att vi kommer att göra något annat inom kort när de är färdiga med den tråkiga uppgiften. Detta motiverar eleverna att jobba färdigt. För eleverna i mellanstadiet tyckte lärare G att eleverna behöver mer positiv feedback och mer stöttning för att de börjar bli medvetna om sitt beteende och sin roll i klassen samt om sina egna förmågor i jämförelse med andra elever. Till skillnad från de äldre eleverna på högstadiet vill de i högre

grad få ett bra betyg och därför arbetar de mer aktivt och intensivt. Läraren K såg på frågan om ålder och motivation så här:

Det varierar, det kan handla om att ju äldre man blir desto mer ser man nyttan av det man gör. Men det kan också handla om hur man resonerar i hemmet. Att föräldrar talar gott om skolan och trycker på hur viktigt skolan är kan också bidra till att elever känner sig motiverade att göra sitt bästa.

Läraren A och B svarade både ja och nej. De upplevde att de yngre barnen drivs mer av nyfikenhet än motivation. Yngre barns motivation är deras vetgirighet att få veta hur saker fungerar och att kunna saker. För äldre barn tyckte de att det handlar mer om att intresset är riktat mer specifikt mot ett område (eller flera) och att motivationen höjs om ett moment som ska läras in kopplas ihop med de här intressena. Läraren L hade en motsatt uppfattning, att ju äldre eleven är desto mer motiverad är han eller hon att studera och få bra betyg i skolämnen. De är mer mogna för att tänka på sin framtid och ta skolan på allvar. Läraren C sade sig tycka om att arbeta med högstadiel elever och hon tyckte att det är lätt att nå dem genom att bygga en bra relation med dem och påverka dem positivt.

### 4.3 Motivation och studieteknik som enskilt ämne

Lärare S, M och R ansåg att det är mycket viktigt med studieteknik och att fenomenet bör undervisas som ett enskilt ämne. Lärare S förklarade sin synpunkt genom att säga:

Studieteknik betyder mycket för hur en elev lyckas. Hittar man inte den bästa metoden som passar en så lägger eleven ofta mycket tid på att plugga men lyckas ändå inte så bra som eleven vill. Det i sin tur leder ofta till att det är svårare för eleven att känna sig motiverad. Det blir som en ond cirkel.

Lärare R ansåg att specifikt fokus på motivation och studieteknik kan vara positivt, eleverna kan få en djupare förståelse för vad motivation är och hur den kan påverka deras inläring. De kan lära sig tekniker för att upprätthålla och öka sin motivation samt förbättra sina studietekniker, exempelvis genom effektiv tidsplanering, att lära sig antecknings teknik och problemhantering. Även lärare C och B var av uppfattningen att det är en mycket god idé att undervisa om motivation och studieteknik, eftersom många elever inte vet *hur* de ska studera. Därför är det viktigt att eleverna får veta hur de kan klättra på studietrappan. Lärare C hade en affisch i sin klass som illustrerade exempel på hur man kan studera.

Läraren A hade en annan uppfattning om den här typen av undervisning och trodde inte på att studieteknikspass skulle ha någon särskild påverkan på eleverna. ”Om de inte är motiverade att gå till sina vanliga lektioner eller till studiehjälp, varför ska de då närvara på studietekniklektioner?” Inte heller lärare G och K trodde på studieteknik och motivation som ett enskilt ämne. De ansåg att studieteknik är kopplat till olika ämnen och att eleverna i så fall behöver lära sig använda lämpliga tekniker mer kopplat till varje ämne.

#### 4.4 Praktiska metoder och åtgärder för att öka motivationen

Lärare G använde olika praktiska metoder för att öka elevernas motivation. Till de yngre eleverna gavs en belöning som en stjärna, klistermärke eller komplimang. Informanten upplevde att yngre eleverna blir motiverade att delta i aktiviteterna när det sker variation mellan olika aktiviteter under en lektion. Högstadiееleverna tycktes bli mer motiverade när de fick välja på vilket sätt de ville visa sina förmågor (utifrån vissa alternativ). Informantens upplevelse var att när eleverna förstår syftet med uppgifterna vill de även visa sina förmågor på ett sätt som inte är deras första val.

Om en elev saknade motivation försökte lärare G, S samt M att prata med eleven enskilt. Då ställde läraren frågan om eleven visste vad hen skulle jobba med (vad, varför och hur?), sedan funderade läraren över lämpliga lösningar för eleven. Läraren visade att hen bryr sig om eleven. Om eleven vägrade samarbeta gav lärare G eleven möjlighet att vila en stund och sedan fick eleven börja arbeta igen. Lärare S tillät i de lägena eleven arbeta på ett annat sätt än vad resten av klassen gjorde. Eller så fick eleven arbeta med andra delar inom ett arbetsområde, om det kunde hjälpa eleven till högre motivation. Samtliga informanter betonade vikten av elevens inflytande i lektionsplanering och variation på undervisningsmetoder. Lärare B och A betonade att relationen till eleverna är viktig, eftersom när läraren känner sina elever och deras intressen och förmågor går det att anpassa uppgifter enligt det man vet och då växer förutsättningarna att väcka elevens intresse och känna sig motiverad.

Lärare L och C ansåg att de genom samtal och diskussion i klassrummet nådde bra resultat. De försökte hitta eleven i ett annat sammanhang, där eleven hade intresse och kände sig motiverad och försökte återföra eleven till det aktuella området i undervisningen, och på så vis skapa igenkännande och intresse för undervisningsmomenten. De använde sig mycket av inslag av lek och tävling. De tycker att när läraren varierar på sin undervisningsmetod väcker



det elevens intresse till ämnet. De lät också eleverna välja teman som de gillade att arbeta med.

## 4.5 Elever som inte vill engagera sig i en lektionsaktivitet

Alla intervjuade lärare berättade om olika sätt att göra en specifik lektionsaktivitet mer lockande och motiverande för eleverna och även olika strategier för att engagera omotiverade elever i aktiviteten.

Lärare G och R angav samma lösningar, nämligen att de förde en dialog med eleven om orsaken till att eleven inte ville delta, sedan försökte de handleda (styra) eleven till att delta i aktiviteten, delvis genom att tydliggöra och förklara själva aktiviteten (vad och hur). De hjälpte eleven med det som eleven behövde för att kunna delta. De försökte också variera i aktiviteterna genom att välja och utforma dem så att de tilltalade elevernas talanger. ”Eleverna lär sig olika, det vill säga genom att röra sig, lyssna, prata, skriva, titta och känna”.

Lärare M hade en idé om att en vanlig anledning till att en elev inte visar intresse är att uppgiften är för svår, då behöver eleven uppgifter som passar elevens nivå, med tydliga instruktioner och tillräcklig tid för att kunna klara av det. Informanten påtalade även vikten av beröm. ”Att försöka berömma minsta lilla framsteg är väldigt viktigt”. Läraren varierade sin undervisning så att den inte blev enformig genom att börja med genomgångar, skriva anteckningar, jobba självständigt eller i grupp. Ibland fick eleverna vara med och påverka arbetssättet.

Samtliga lärare betonade att man måste hitta vägen till eleverna genom att bygga en bra relation, samt att föra personliga diskussioner med eleven. De var överens om vikten av att eleverna känner sig sedda och att personliga samtal och diskussion ger bra resultat och ömsesidig respekt. Lärare B talade om att det var viktigt att eleven blev varse om konsekvenser av ett negativt beteende i skolan, och att man samtalande om vad som bidrar till beteendet och att hur det påverkade betyget och elevens framtid när hen inte klarade slutproven.

Lärare C och L jämförde relationen till elever med att ha ett trollspö. Genom att veta vad som väcker intresse hos eleven samt låta eleven känna att han eller hon blir lyssnad på så går det att nå fram och påverka eleven positivt.

## 4.6 Resultatsammanfattning

Samtliga intervjuade lärare hade en gemensam grundsyn på motivation, nämligen den att motivation till lärande är en av de mest avgörande psykologiska faktorerna i elevernas inläring. Några av de intervjuade lärarna uppfattade motivation som en inriktad känsla mot ett mål, liknande prestationsmotivation, medan andra resonerade kring fenomenet mer som att det var en inre del av varje individuell personlighet. Motivation kopplades ändå starkt till skolprestationen, men även till nyfikenhet och viljan att lära. Motivation, såväl inre som yttre, gav enligt informanterna skolframgång. Den inre motivationen var den som mest kom på tal, men några av informanterna betonade även vikten av tydlighet och att ställa krav, till förmån för att eleverna skulle förstå allvaret samt känna att lärarna bryr sig. Informanterna var överens om att det genom att göra eleverna mer motiverade gick att minska deras distraktion, öka deras koncentration och driva dem till att engagera sig i klassrumsaktiviteter.

Lärarna hade tillgång till olika metoder för att öka elevernas motivation, de menade att det inte finns ett universellt facit. De metoder som användes handlade om att involvera eleverna i undervisningsplaneringen, att låta eleverna och deras intressen styra arbetssätt och visst lektionsinnehåll var en grundläggande idé. Delaktighet, således. Hänsynstagande till individuella skillnader mellan elever lyftes fram, likaså användandet av positiva förstärkningsmetoder.

Merparten av informanterna ansåg att sambandet mellan barns och ungdomars ålder och graden av motivation var av sluttande art. Det vill säga att de yngre barnen drevs av en naturlig nyfikenhet som sedan avtar hos många runt högstadieåldern. Detta på grund av att individens intressesfär då blir alltmer nischad samtidigt som det är vanligt att man bryr sig mer om att bevaka sin roll i gruppen vid tonårstiden och mindre benägen att "göra rätt" i förhållande till skolans uppsatta regler.

Motivation och studieteknik som ett enskilt undervisningsämne sågs som något positivt av merparten av informanterna. Där fanns en kod att knäcka som många elever inte lyckas med på egen hand, vilket gör att ämnet uppfattades som relevant för lärarna. Flera menade att elever som inte vet hur de ska ta sig an skoluppgifter ger upp utan att ha givit ett ordentligt försök, för att man inte hittar ett tillvägagångssätt som är optimalt för just en själv.

Som konkreta metoder och åtgärder att ta till för att öka elevernas motivation nämndes variation i undervisningen samt inflytande och delaktighet för att känna meningsfullhet. Dessutom betonade alla intervjupersonerna lärarens roll som avgörande för elevens motivation. Betydelsen av goda relationer, empati och personlig kontakt samt enskilda med eleverna betonades. På så vis kan man lära känna och förstå eleven och därmed hitta vägar till kunskap som kan gå via elevens intressen. Några av informanterna trodde starkt på att bygga förtroende medan någon annan var mer inriktad på att sätta gränser och visa tydlighet, med möjlighet till flexibilitet i valet av undervisningsmetoder. Lärare L, A och R erkände vikten av föräldrarnas inställning till skola och undervisning som en påverkansfaktor för motivationen.

## 5. Analys

I detta kapitel analyseras det resultat vi nådde efter intervjuerna utifrån studiens uppsatta frågeställning i det att den ställs mot den forskning som presenterats i uppsatsens första del.

Analysen av resultaten kommer att baseras på fem grundpunkter. Utgångspunkterna utgår dels från studiens frågeställningar, dels från intervjusamtalen med informanterna.

- Motivationens betydelse för elevernas lärande och studieresultat
- Motivationens påverkan av elevernas ålder
- Lärarnas inställningar till motivation och studieteknik som skolämne
- Lärarnas strategier, praktiska metoder och åtgärder för att öka elevernas motivation
- Lärarnas motiverande av oengagerade elever

## 5.1 Motivationens betydelse för elevernas lärande och resultat

Motivationen föreligger enligt informanterna som en drivkraft bakom ett agerande, bakom viljan att göra något och en positiv inställning. Eleverna drivs av både inre och yttre mål, där de yttre målen grundas i läro- och kursplaner, lokalt formulerade regler för skolan, samt förväntningar. De inre målen återspeglar elevens egna intressen och den inre lusten att lära sig, vilken bör komma från eleven själv. Elever med stark inre motivation har i regel också en stark vilja att lära, vilket påverkar deras prestationer positivt. En sådan elev känner sig engagerad och nyfiken på vad som kommer att erbjudas under lektionen och klarar av uppgifterna successivt. Lärarna som undervisade i modersmål betonade att föräldrar och kompisar utgjorde en viktig aspekt av yttre motivation för eleverna som läser modersmål. En yttre motivation som de såg kunde transformeras till att bli en inre sådan.

Lärarna i föreliggande studie var eniga om att motiverade elever får bättre studieresultat än de som är omotiverade. När man är motiverad engagerar man sig mer och vice versa. Inre motivation är viktigt då eleven utifrån egen vilja och sitt eget inre driv väljer själv att engagera sig och prestera. Yttre motivation är också viktigt för de som behöver uppmuntran från dem som finns i omgivningen för att prestera bra. Informanterna knöt mer eller mindre uttalat samman inre och yttre motivation; de verkade ha ett beroendeförhållande till varandra. Detta på så vis att yttre motivationsfaktorer kunde stärka den unges inre motivation, samtidigt som elever som hade en inre motivation till att lära i regel fungerade väl även med de yttre motivationsfaktorerna. Elever med en inre motivation lyckades bättre i skolan, det rimmar också väl med förväntningarna som finns på skoleleverna från skolsystemets praxis och förstärker sannolikt de här elevernas inre motivation. Samtidigt som motsatsen, en elev i avsaknad av intresse, engagemang och motivation tenderar uppfattas som en rebellisk och bråkig outsider i skolsammanhanget, vilket kan förstärka en negativ spiral.

Motivation kan hjälpa eleverna att följa skolans satta strävansmål och riktlinjer samt lärarens instruktioner, men även vice versa. Att ha knäckt koden och förstå vad som förväntas av dig i skolan samt att ha verktygen och förmågan att inhämta kunskapen i enlighet med skolans förväntningar gör det sannolikt oproblematiskt att ställa upp på de yttre ramverken. Då besitter du redan en grundtrygghet, sett till Maslows behovsteori. En ordentlig bas i form av flera av de nedre stegen i behovspyramiden. Den enda yttre motivation som då blir viktig är

feedback och beröm, belöningsfaktorn, som stärker självkänslan genom att bekräfta eleven på pyramidens högsta nivåer.

Ur ett sociokulturellt perspektiv samt med tanke på att många elever har ett stort behov av yttre motivation kan vuxna individer så som lärare och föräldrar med ett större långsiktigt perspektiv på elevens lärande ses som viktiga. De har möjlighet att frammana en inre motivation hos eleverna. Det kan tänkas att läraren har en ännu större roll för de äldre eleverna, då det kan pågå en frigörelse från föräldrar och tidigare viktiga personer som hör till elevernas trygga barndom. Här kan läsas in en inverkan hos den eleven, av sökande efter behovstillfredsställelse även av de allra mest grundläggande trygghetsbehoven (se Maslows behovshierarki).

## 5.2 Motivationens påverkan av elevernas ålder

Det fanns bland informanterna en övergripande uppfattning att de yngre eleverna befann sig i en utvecklingsfas präglad av nyfikenhet och vetgirighet, som lämpar sig mycket väl för skolans huvuduppgift: lärande. Det gjorde uppgiften så mycket enklare för lärare då man inte behövde slita lika hårt för att uppbåda motivation när den generellt sett fanns där ”av naturen”. De äldre barnen nischar sedan sina intressen, sovrar på eget bevåg i vad de finner intressant och bemödar bara lära sig det som de själva uppfattar som begripligt och relevant. Här påtalades möjligheten att stärka motivation genom att koppla lärandet till elevernas intressen, vilket förutsätter att lärare tar sig tid att lära känna sina elever. Här kommer det sociokulturella perspektivet in, som påtalar att lärande inte sker i ett vakuum, utan genom samtal, frågor, förhandlingar.

Vissa av lärarna i studien uppfattade sambandet mellan ålder och motivation på ett annat sätt. De uppfattade att ju äldre eleven är desto mer motiverad är hen för att studera och få bra betyg i skolämnen. Dessa elever uppfattades som mer mogna att kunna ta in det långsiktiga perspektivet, tänka på sin framtid och ta studierna på allvar. En av informanterna påtalade sitt intresse att arbeta just med högstadiel elever. Hon fann det lättare att interagera socialt med de äldre eleverna och tyckte att det var lätt att nå dem genom att bygga en bra relation med dem och kunna påverka dem positivt. Det kan uppfattas som ett tecken på att hon lyckades genom att placera inläring i en genuint engagerande, social och kommunikativ kontext (i enlighet

med Vygotskijs perspektiv). Genom goda relationer och samtal mellan lärare och elever ökar sannolikheten att läraren lyckas erbjuda en kunskapsrepertoar som landar rätt i den enskilde elevens proximala utvecklingszon.

### 5.3 Lärarnas inställningar till motivation och studieteknik som skolämne

De allra flesta informanter i studien såg positivt på att lyfta det här med motivation och studieteknik ett snäpp till, genom att göra det till ett eget inslag i skolan. Inställningen måste kunna tolkas som att det finns en övertygelse hos lärarna om att det är avgörande för elevers studieprestationer och resultat att de har tillgång till ett metatänk kring sitt studerande. Det handlar ju också i viss mån om en kanske första grad av introspektion hos de unga, med tillfälle att fundera över hur man själv fungerar, vad man prioriterar och har för preferenser. Det är ingen nyhet att vissa individer har lättare tillgång till sådan ”egen-information” medan andra, kanske på grund av ovana att ägna sig åt den typen av självbegrundande aktiviteter, behöver stöttning. Det fanns en invändning att den här sortens aktiviteter svårligen kan utgöra ett ämne i sig, utan i stället behöver kopplas till varje skolämne. Det kan tolkas som att varje lärare borde ta ansvar för att i anknytning till det specifika ämnesinnehållet stärka elevernas studietekniska förmågor och arbeta med deras motivation. Eftersom detta inte verkar göras i nuläget, åtminstone inte i nödvändig omfattning, kan det uppfattas som en nödvändighet att inslagen får en mer konkret närvaro i läro- och kursplaner. Dessutom behöver sannolikt pedagoger i skolan få sina egna kunskaper om motivation och studieteknik förstärkta. Inslagen av didaktik i lärarutbildningarna har historiskt sett inte varit överväldigande.

### 5.4 Lärarnas strategier, praktiska metoder och åtgärder för att öka elevernas motivation

För att stimulera och fånga upp elevernas intressen använder samtliga intervjuade lärare olika inlärningsstilar, arbetsmetoder och tillvägagångssätt. Exempel på varierade arbetsformer innefattar att integrera både teoretiska och praktiska moment i undervisningen samt att främja samarbete mellan eleverna i par eller grupper. Enligt Giota (2002) har valet av moment och uppgifter i undervisningen visat sig ha olika påverkan på elevernas motivation.

Lektionsinnehållet bör således vara både utmanande och stödjande, vilket rimmar väl med Vygotskijs teori om att elever lär sig som bäst när inlärningsstoffet finns i elevens proximala utvecklingszon, det vill säga lagom greppbart och utmanande. Samtidigt som adekvat stöttning ska finnas till hands för eleven, antingen från läraren eller från studiekamrater.

Samtliga intervjupersoner underströk sina upplevelser att variation i arbetsmetoder och tillvägagångssätt gav att eleverna engagerades mer i undervisningen samtidigt som deras motivation bibehölls i högre grad.

En klar kommunikation av syfte och mål med undervisningen ansågs främja elevernas motivation. Det kan därmed betraktas som en central del av skolans undervisning. Det är inte en orimlig tanke att eleven som känner sig delaktig och ser syftet med undervisningen och lärandet tydligt framför blir mer motiverad att satsa hårdare, eftersom målen då känns begripliga och angelägna (Dahlkwist, 2012). Korp (2011) adderade också vikten av att eleverna får feedback, så att de förstår om de gör framsteg eller behöver justera sitt lärande. Informanterna i föreliggande studie förlitade sig på olika metoder för att öka motivationsnivån hos eleverna, såsom att ge eleven inflytande i lektionsplaneringen, anpassad undervisning och variation av undervisningsmetoder för att möta olika inlärningsstilar och individuella intressen och behov. Maslow (1943) menar att läraren, utifrån sin analys av sina elevers behov, bör ordna innehållet i läroplanen på ett sätt som börjar med att tillgodose de grundläggande behoven för att sedan successivt genomföra aktiviteter som hjälper eleven att möta högre behov.

Läraren ska enligt Skolverket (2022) ”ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan”. Relationen till eleverna är oerhört viktig eftersom när läraren kan identifiera elevernas intressen, behov och förmågor kan de anpassa uppgifter enligt det man vet. Men även kunna väcka elevens intresse och göra denne motiverad. När läraren samtalar med sina elever och bygger en bra relation med dem kommer det att påverka elevens förhållande till läraren och hela undervisningssituationen positivt samt hjälpa bygga ett ömsesidigt förtroende. I en lärandesituation behövs också yttre motivation i form av regelbunden uppmuntran och positiv feedback för att stärka elevernas självkänsla. Lärandet bör enligt Boström (2022) karaktäriseras av förtroende, omsorg samt respekt. Detta eftersom studiemotivationen påverkas av känslor, studiestrategier, och den fysiska och sociala miljö som eleverna befinner sig i.

I de intervjuer som genomfördes betonade lärarna att de gärna lät eleverna arbeta i grupp. Att arbeta tillsammans med andra ger möjlighet till en annan typ av stöttning (scaffolding) än den

som läraren kan tillhandahålla. Den utgör ofta en win-win-situation för gruppdeltagarna, även om utgångsläget är olika för individerna i gruppen. (Viktigt dock att inte grupper och därmed individernas roller däri cementeras, utan att det sker ett alternerande av gruppkonstellationer.) Vygotskij framhåller liksom Maslow vikten av att uppmuntra till samarbete, samspel och social interaktion bland elever. Vygotskij betonar hur själva lärandet som tillåter verklig utveckling är avhängigt och bara sker i sociala sammanhang medan Maslow snarare talar om behovet av en känsla av samhörighet, bekräftelse och uppskattning som pusselbitar som är nödvändiga för att individen ska fungera. Känslan av att passa in och kanske till och med känna uppskattning utgör sociala behov som Maslow placerar någonstans i mitten i sin behovspyramid.

## 5.5 Lärarnas motiverande av oengagerade elever

Eleven som har förtroende för sin lärare kommer att lyssna på läraren och uttrycka sig fritt och säga sin åsikt, detta gäller yngre elever. Med de äldre eleverna spelar samtalet med läraren en stor roll eftersom den betrodda läraren kan förklara för eleven i vilken utsträckning det bristande intresse påverkar negativt på hans resultat i studien. Det är sålunda en nödvändighet att där finns en dialog och en god relation mellan lärare och elev. Läraren behöver våga och bemöda sig att ha en sådan relation med sina elever, präglad av genuint intresse, nyfikenhet och engagemang. Det är svårt att förvänta sig att eleven ska uppbåda en sådan inställning till skolan ifall de inte möter på detsamma från skolans håll.

När det gäller modersmållärare så betonade de intervjuade modersmållärarna i föreliggande studie vikten av föräldrarnas roll för att stärka elevernas inlärningsmotivation. Yttre omständigheter tenderade minska elevens beslutsamhet att gå på modersmålslektioner, vilket gör det ännu viktigare att eleven känner uppmuntran och stöd från andra håll. När en elev är nyanländ, är lektionen i modersmålet den enda ”bekanta ventilen” för eleven som fortfarande är i början av att lära sig det nya landets språk. Elevens modersmål hjälper eleven att lära sig det nya språket. Förstår man den kopplingen kan det uppbåda en inre motivation att gå på lektionen och förhoppningsvis bygga ambitionen att nå framgång i alla skolämnen. Det verkar som att skolorna behöver anstränga sig för att i högre grad integrera invandrade elever i de ordinarie klasserna, då det sannolikt stärker eleven i dennes ambitioner att nå skolframgång. Eleven måste känna att det finns goda utsikter för honom/henne såväl som för de andra eleverna. Modersmållärarna beskrev för övrigt hinder så som att lektionen ofta låg sent utanför ordinarie skoltid, då eleverna är trötta och hungriga. Av egen erfarenhet vet vi också



att antalet elever i de här grupperna kan fluktuera rejält, samt att det ofta förekommer nivåskillnader på eleverna inom en grupp, vilket gör det svårt att individanpassa och tillfredsställa de individuella behoven. Dessutom saknas enhetliga läroplaner, vilket kräver ett långt sökande av läraren för att få fram en lämplig läroplan för att undervisa eleverna. Allt detta tröttnar ut modersmåsläraren och påverkar elevernas entusiasm och motivation att gå på modersmålslektioner.

Kunskapen som lärs ut i skolan behöver uppfattas som hanterbar och meningsfull för eleven. Om inte kunskapsstoffet finns i den proximala utvecklingszonen utan ter sig allt för upprepande eller enkelt eller svårgripbart och går över huvudet på eleven, då sker ingen inläring och eleven blir antagligen passiv och oengagerad. Att kunskapsnivån är rätt verkar således avgörande för att elever ska känna sig motiverade i skolan.

## 6. Slutsats och diskussion

I detta avsnitt presenteras slutsatser av vår undersökning i förhållande till tidigare forskning. Syftet med denna forskning var att öka medvetenheten och fördjupa förståelsen om vikten av lärandemotivation och dess positiva inverkan på elever. Vi tog del av forskning och intervjuade flera lärare för att kunna svara på våra frågeställningar:

- Vilken betydelse har motivation i utbildningsprocessen?
- Vilka är hindren för modersmåslärare och hur möter motivationen dem?
- Vilka motivationssynsätt uttrycker lärarna?
- Vilka strategier framhåller lärarna för att öka den enskilda elevens motivation för inläring

Motivation utgör onekligen en mycket viktig faktor som påverkar den pedagogiska inlärningsprocessen. Ingen av våra informanter opponerar sig mot detta faktum. Motivationen att lära är ett inre och yttre tillstånd hos eleven som driver elevens beteende och prestationer och som får eleven att fortsätta lära för att uppnå ett specifikt mål. Den yttre och den inre motivationen verkar stå i sambandsförhållande till varandra. Även om det är den inre motivationen som verkligen driver individen, så är den yttre också inverkande, och om den

inre motivationen saknas så är individen helt beroende av att det finns yttre motivationsfaktorer.

De hinder som modersmåslärare finner verkar ofta ha med yttre omständigheter att göra. Informanterna i den här studien talar om hur ämnet verkar vara styvmoderligt behandlat, omgivet av vaga direktiv, vag stöttning och med marginaliserande placering i elevernas vardagsliv. Adderande till det är också det faktum att elever som av olika skäl har emigrerat till Sverige hamnar i segregerad förberedelseklass, ofta under allt för lång tid (Sharif, 2017). Detta är något som verkar lägga sordin på många av elevernas motivation. Modersmåslärarna i föreliggande studie framhåller vikten av uppmuntrande föräldrar som en yttre motivationsfaktor som är viktig för eleverna. Det kan dock tänkas att föräldrar inte alltid utgör en motiverande faktor för tonåringar. För dessa äldre elever förlorar ofta föräldrar den förebildsorienterade status som de nog en gång har haft. Det blir i stället viktigare för många unga vad kamrater tycker, eller vad andra mer statusgivande instanser i samhället sänder för signaler. Därmed sagt kan föräldrar antagligen utgöra en god yttre motivationsfaktor ibland, men i andra fall kanske snarare ha motsatt effekt. Ett annat hinder som Bunar (2010) och även Skowronski (2013) är inne på då hon betonar stigmatiseringen som sker genom segregering i skolan, men som inte nämns av informanterna i föreliggande studie, är problemet med att elever med utländsk bakgrund tenderar jämföras med ”svenskheten som norm”, med de infödda svenska eleverna. Det är rimligt att tänka sig att en sådan jämförelse inger en överväldigande känsla av att ”aldrig kunna vinna”. Känslor av uppgivenhet och därav brist på engagemang. Dock lyfter Bunar hur det har visat sig vara en framgångsfaktor då det finns en individ i elevens värld som lyckas lyfta, bära eleven, och som med genuint engagemang anstränger sig för eleven och hjälper till på riktigt.

Förhållningssätten till motivation är positiva hos de intervjuade lärarna. Alla elever behöver ha tillgång till färdigheter som gör att de kan reglera sig själva och elever har olika egna förutsättningar att göra så. Pintrich och Groot (1990) konstaterar att det är värdefullt att elever får stöttning i att hitta egna adekvata inlärningsstrategier, självreglerande komponenter, och kan inta ett metakognitivt förhållningssätt till sitt eget lärande. Det här är något som merparten av informanterna i föreliggande studie också ser. Man verkar således vara intresserad från

lärarhåll av att förse elever i skolan med bättre verktyg ("självreglerande komponenter") men någon behöver bestämma vem som ska ha ansvaret för detta och hur och när det ska göras.

De strategier som lyfts i föreliggande studie för att öka den enskilda elevens motivation är att: engagera eleverna i varierade arbetsformer; göra eleverna delaktiga i sitt egna lärande och låta dem vara med och påverka utformandet av lektionsinnehållet; ge klar kommunikation och tydlighet kring uppgifter; skapa en social tillvaro i skolan med gott om tillfällen till social interaktion; skapa goda relationer mellan lärare-elev, präglade av ömsesidig respekt och förtroende, lära känna eleven och därifrån kunna utforma lektionsinnehåll efter dennes behov och intressen; leverera begripligt och hanterbart kunskapsstoff. Läraren ska ta hänsyn till de mål hen väljer så att de är lämpliga för elevernas nivå och leder till att deras motivation höjs. Motiverade mål måste kopplas till motivation å ena sidan och mångfalden av verksamheten å andra sidan, och det är detta som uppmuntrar eleverna till att prestera bra. Läraren behöver vara uppmärksam på elevernas mentala, psykologiska och sociala behov, och verka för att stimulera deras nyfikenhet genom att presentera nytt utbildningsmaterial och diskutera föreslagna frågor. Skolverket (2022) säger att "undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper." Det förutsätter att läraren har en relation till eleven och känner till elevens bakgrund, erfarenheter och förutsättningar.

Skolan ska sträva efter att tillhandahålla en lämplig utbildningsmiljö, samordna lärarnas insatser, styra dem och utvärdera det administrativa och pedagogiska arbetet som tilldelats dem, och genomföra dem skickligt och effektivt. Lärarens uppgift är att hantera undervisningen och inlärningsprocessen i klassrummet. Läraren är handledaren som ska säkerställa att utbildningsprocessen genomförs korrekt. En av lärarens uppgifter och skyldigheter är att implementera den pedagogiska lärprocessen effektivt genom att samordna elevernas insatser i skolan, styra och vägleda dem och utföra deras grundläggande uppgifter för att uppnå målen. Enligt Maslows teori finns det en hierarkiskt ordnad behovsstige som innebär att elevens mest grundläggande behov måste tillgodoses först innan högre mål kan uppnås. Det är sålunda nödvändigt att eleven i skolan har en känsla av trygghet och tillhörighet för att sedan kunna tillfredsställa behov så som självförverkligande.

Läraren bör sträva efter att göra lärandet lustfyllt för eleverna. När eleverna känner att de kommer att tillbringa trevliga stunder i skolan och under lektionerna ökar sannolikt deras motivation att lära och deras motivation till att utföra olika uppgifter och aktiviteter ökar. Vygotskijs ansåg att leken har en viktig roll för lärande och att barn genom lek och fantasi kan utöka sina förmågor och bredda och fördjupa sina teoretiska kunskaper om världen.

Att förstå sig på vad som motiverar elever är å ena sidan en komplex sak, då det finns en plym av faktorer som kan inverka när en elev upplever motivationsbrist. Å andra sidan är det kanske inte svårare än att vi kan utgå från oss själva. Alla som verkar i skolans värld och som arbetar med elevers inläring behöver påminna sig ofta om många elever, framför allt de äldre eleverna, inte har en naturligt given tillgång till inre motivationskrafter. Det handlar om sådant som utvecklingsfaser och kognitiv mognad; om huruvida eleven känner sig sedd, bekräftad och som en del i skolsammanhanget, men också om huruvida uppgiften känns relevant, intressant men framför allt begriplig för eleven. När elevens lärandemiljö är socialt beskaffad, då det finns tillgång till individer som gärna ger god stöttning är sannolikheten större att inläring kan ske.

## **7. Förslag till vidare studier**

I vår studie har vi försökt klargöra och beskriva vikten av motivation i undervisningen, detta med en extra tonvikt vid modersmålslektionerna som ofta ligger utanför skoltid och med snålt tilltagen lektionstid till förfogande. Dessa yttre omständigheter lägger ett stort ansvar på modersmåls lärare att motivera och uppmuntra eleverna till att komma till klassen och aktivt delta i den. Det hade varit intressant med en stor undersökning, kanske med frågeenkät, till så många modersmåls lärare som möjligt i hela Sverige. Detta med målsättning kartlägga hur stort problemet är med omotiverade elever samt för att ta reda på hur modersmåls lärare arbetar för att motivera eleverna, vilket kan samlas och delas till lärargrupper över landet för diskussioner i kompetensutvecklingssyfte. Det vore också mycket intressant att involvera eleverna själva i liknande studier. En utmaning skulle då vara att formulera frågor så att det samlade resultatet blir relevant även om de tillfrågade eleverna inte alltid har en kognitiv mognad som tillåter objektiv metakognitiv reflektion.

## Referenslista

Ahl, H. (2004). *Motivation och vuxnas lärande: En kunskapsöversikt och problematisering*. Forskning i fokus, nr 24. Stockholm: Liber.

Braf, E. (2020) *Vad motiverar oss? Ledarskap* |ARTIKEL |.

Boström, L., & Bostedt, G. (2022). *Motivation för lärande: Teoretiska perspektiv och didaktiska reflektioner*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande: En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. (Rapportserie 6:2010). Vetenskapsrådet.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur AB.

Dahlkwist, M. (2012). *Lärares ledarskap: Relationer och grupprocesser*. Stockholm: Liber AB.

Giota, J. (2002). Skoleffekter på elevers motivation och utveckling: En litteraturöversikt. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 7, 279–305.

Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå: Om lärande på människans villkor*. Stockholm natur & kultur.

Hedin, A. & Svensson, L. (Red.). *Nycklar till kunskap: Om motivation, handling och förståelse i vuxenutbildning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Korp, H. (2011). *Kunskapsbedömning: Vad, hur och varför?* Stockholm: Fritzes.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3., [rev.] uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Larsen, A. K. (2009). *Metod helt enkelt*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Lundgren, Ulf. P. Säljö, R. & Liberg, C. (Red.) (2017). *Lärande, skola, bildning: Grundbok för lärare* (4:e utg., s. 225–273). Stockholm: Natur & Kultur.

Maslow, A. H. (1943). *A theory of human motivation*. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.  
<https://doi.org/10.1037/h0054346>

Pintrich, P. R., & De Groot, E. V. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 33–40.

Partanen, P. (2008). *Från Vygotskij till lärande samtal*. Stockholm: Sanoma Utbildning AB.

Reckman, T. (2010, 4 oktober). *Motivation nyckeln till lärandet*. *Skolvärlden*.  
<https://skolvarlden.se/artiklar/motivation-nyckeln-till-larandet>.

Sharif, H. (2017). *Här är i Sverige måste man gå i skolan för att få respekt: Nyanlända ungdomar i den svenska gymnasieskolans introduktionsutbildning* [Doktorsavhandling, Uppsala universitet]. Uppsala universitet.

*Skollag* (SFS 2010:800). Utbildningsdepartementet.

[https://www.riksdagen.se/sv/dokumentlagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800\\_sfs-2010-800](https://www.riksdagen.se/sv/dokumentlagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800)

Skolverket. (2020, 8 oktober). *Ordinarie undervisning ökar motivation hos nyanlända*.

Skolverket. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-omforskning/ordinarie-undervisning-okar-motivation-hos-nyanlanda>

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr22*.

Skolverket. <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan>

Skowronski, E. (2013). *Skola med fördröjning: Nyanlända elevers sociala spelrum i "en skola för alla"* [Doktorsavhandling, Centrum för teologi och religionsvetenskap, Lunds universitet].

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer* (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

# **Bilagor**

## **Bilaga 1**

### **Intervjufrågor med modersmåslärarna.**

Att presentera sig.

- Vad undervisar du och vilka årskurser?
- Vad har du för utbildning och behörighet?
- Vilket språk pratar du?
- Hur länge har du jobbat som lärare?

#### Frågorna

- Varför tycker du att motivering av elever är viktigt?
- Hur påverkar motivation elevernas resultat?
- Påverkas motivationen av elevernas ålder?
- Hur tror du att elevernas resultat påverkas om motivationen och studieteknik införs som ett enskild ämnet i skolan?
- Vilka praktiska metoder finns för att öka motivationen hos elever? Vad är dina åtgärder om du upptäcker att en elev saknar motivation?
- Kan du beskriva hur du aktivt arbetar för att göra en specifik solaktivitet mer lockande och motiverande för dina elever?
- När du stöter på en situation där en elev inte visar intresse för att delta i en lektionsaktivitet, hur hanterar du det och vilka strategier tillämpar du för att engagera eleven?



## Bilaga 2



### LÄRANDE OCH SAMHÄLLE

#### Samtycke till medverkan i studentprojekt

Kultur – språk - medier

Hej!

Vi är två studenter Fatima Alshaded och Iman Diaa Bahauldin från Malmö universitet som läser vår sista termin (HT2023) på vidareutbildning av lärare (VAL). Vi jobbar som modersmåls lärare och studiehandledare på arabiska i Hallands län och Skåne län.

Vårt arbete handlar om motivation och dess roll i utbildningsprocessen, stimulerar elevernas lust att lära och främja akademiska prestationer. Vi kommer att fokusera på modersmålsundervisning.

Vi har förlitat oss på semistrukturerade intervjuer. Vi kommer att intervjua några lärare och ställa frågor som ska besvaras. Vi kommer också att spela in dessa intervjuer.

Deltagarna i denna forskning har rätt att när som helst avbryta deltagande och delta frivilligt. Namnen kommer att vara anonyma. Inspelning kommer att göras med en diktafon som är röstinspelare.

Insamlat material och personuppgifter lagras på Malmöuniversitets server under arbetet med examensarbetet, samt ett samtyckesblanketterna förvaras oåtkomligt på Malmöuniversitet och sedan ska de raderas då inga personliga uppgifter kan identifieras.

Vi vill tacka dig för ditt samarbete och din hjälp att genomföra vårt examensarbete.

#### **Studenters underskrift och namnförtydligande:**

Fatima Alshaded

Iman Diaa Bahauldin

0764106609  
[Iman.diaa.albahauldin@hassleholm.se](mailto:Iman.diaa.albahauldin@hassleholm.se)

0735898119 [Fatima.alshaded@halmstad.se](mailto:Fatima.alshaded@halmstad.se)

**Ansvarig handledare på Malmö universitet:**

[Ali Abu—Tour](#)

[Alihamed.abu-tour@malmo.se](mailto:Alihamed.abu-tour@malmo.se)

**Kursansvarig på Malmö universitet:**

Robert Walldén

[Robert.wallden@mau.se](mailto:Robert.wallden@mau.se)

**Kontaktuppgifter Malmö universitet:**

[www.mau.se](http://www.mau.se)

[040-665 7700](tel:040-6657700)

## Bilaga 3



### *Information om Malmöuniversitetets behandling av personuppgifter*

<b>Personuppgiftsansvarig</b>	Malmö universitet
<b>Dataskyddsbud</b>	<a href="mailto:dataskyddsbud@mau.se">dataskyddsbud@mau.se</a>
<b>Typ av personuppgifter</b>	Namn, anteckning av lärandesituation, bild och/eller filmklipp samt ditt samtycke till att Malmöuniversitet behandlar dessa personuppgifter.
<b>Ändamål med behandlingen</b>	För att möjliggöra undervisnings- och examinationssituationer i skolmiljö för studenter vid Malmöuniversitetets lärarutbildning.
<b>Rättslig grund för behandling</b>	Ditt samtycke.
<b>Mottagare</b>	Personuppgifterna kommer endast användas i utbildningssyfte inom ramen för lärarutbildningen vid Malmöuniversitet och kommer inte att spridas vidare till någon annan mottagare.
<b>Lagringstid</b>	Malmöuniversitet kommer spara dina personuppgifter så länge de behövs för ovan angivet ändamål eller till dess att du återkallar ditt samtycke. Efter genomförd kurs/program kommer personuppgifterna att raderas. Malmöuniversitet kan dock i vissa fall bli skyldiga att arkivera och spara personuppgifter enligt Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter.
<b>Dina rättigheter</b>	Du har rätt att kontakta Malmöuniversitet för att 1) få information om vilka uppgifter Malmöuniversitet har om dig och 2) begära rättelse av dina uppgifter. Vidare, och under de förutsättningar som närmare anges i dataskyddslagstiftningen, har du rätt att 3) begära radering av dina uppgifter, 4) begära en överföring av dina uppgifter (dataportabilitet), eller 5) begära att Malmöuniversitet begränsar behandlingen av dina uppgifter. När Malmöuniversitet behandlar personuppgifter med stöd av ditt samtycke, har du rätt att när som helst återkalla ditt samtycke genom skriftligt meddelande till Malmöuniversitet. Du har rätt att inge klagomål om Malmöuniversitetets behandling av dina personuppgifter genom att kontakta Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.

## Bilaga 4



### Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmöuniversitetets behandling av personuppgifter, och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som säger att

- medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.  
materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad. <sup>1</sup>

Namn: .....

Namnförtydligande: .....

Dagens datum: .....

---

<sup>1</sup> [God forskningssed 2017](#)

